

A Somogyi-könyvtár polcairól

„Topánka Kordoványbúl tsinossan”

Különféle mesterségek és foglalkozások 1812. évi munkadíjait foglalja táblázatba a szegedi Grünnyomda kiadványa, amelyet a Mesterségek dicsérete – Cipészek, csizmadiák, papucsosok című Somogyi-könyvtári kiállításon láthatott a közönség.

Mibe került 1812-ben egy „10 esztendő gyermekek hal Zsiros borjú bőrből készült egy pár Tsizma”? Máris megtudjuk, ha föllapozzuk a „Munkadíjak 1812. évből” című árjegyzéket, amely az első szegedi nyomdában készült. (A nyomdát a Bécsből áttelepült Grün Orbán alapította 1801-ben.)

A dokumentumot a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Somogyi-könyvtár legutóbbi közös kiállításán (Mesterségek dicsérete – Cipészek, csizmadiák, papucsosok) láthatták az érdeklődők

A jegyzék bevezető sorai így szólnak:

„1812^{dik} esztendei böjt más hava 29^{dik} és következő napjaiban Szegvár helységében tartatott tekintetes nemes Tsongrád vármegyének köz gyűlése alkalmatosságával a' tze'hbeli mester emberek kézi műveik 's munkáik ára, a' szegődött tselédek ... bére ... a' törvény erejével s' fenyítéke alatt a következő módon határozattak meg...”

Visszatérve a gyermeknek szánt „Tsizma” törvényi fenyítéssel megerősített árára, a táblázat kereken 2 „fl.”-ben határozta meg a munkadíjat. A rövidítés (fl.) a korabeli ezüstalapú forintot jelöli. E pénzegység 1750-1892-ig, az aranyalapú valuta bevezetéséig volt a Habsburg Birodalom, majd az Osztrák-Magyar Monarchia fizetőeszköze. Német elnevezése általában és a bankjegyeken „Gulden”, a pénzérméken „Florin”, latinul „Florenus” magyarul: forint.

S hogy mennyit ért 2 Florin a 19. század elején? A munkadíjak jegyzéke szerint egy „Szóba leány, A' melly varni, Kötni, hajat fodorítani, egy szóval

szolgálattját tökéletesen érti”, egész éves bére 60 Florin volt. Egy „Dajka Leányka, avagy úgy nevezett Pésztonka” 12 Florint kapott tizenkét hónapra.

A csizmadiáknál maradva, egy „Bakants” ára 2 Florinba, egy „Topánka Kordoványból tsinossan füzővel együtt” 3 Florinba került akkoriban.

Más foglalkozások között böngészve: „Asszonyi Mente, a' mellynek kerülettye Tsipkével vgy Paszamánttal le varrva vagon”: 4 Florin, „Juh bőrből készültt egy pár Kesztyü, mellyet mosni is lehet”: 45 krajcár.

A kalaposok és süvegesek árjegyzékét böngészve: „Egy leg fainabb Nyúl szőrből Gummi nélkül elkészültt három szögletű sellyem Kalap 8 Florin (ez a legdrágább a kínálatban).

Ugyanitt szigorú figyelmeztetés inti a kalaposokat „Az úgy nevezett Zsivány Kalapok” készítésétől. Az ilyesféle fejfedők ugyanis „az illendőséget felül haladó karimájukkal egyedül gonoszságok elkövetésére rejtekül 's titkolásúl szolgálván” tilalmasak, árusításuk „fenyíték alatt szorossan meg tiltatik.”

A jegyzék utolsó lapjáról megtudjuk, hogy a listát „Fel olvasta és ki adá Horgosi Kárász Miklós ... Tsongrád Vármegyének H. Fő Nótáriussa.” A „Bé Fejezés” című záradék „fogyasztóvédelmi intézkedéseket” is tartalmaz. „Hogy pedig a' Köz haszonra és boldogságra intézett ezen Rendszabásoknak ohajtott valóságos foganattyuk Sikerrel eszközöltethessen”, a szabályszegek fenyítését helyezi kilátásba.

A szigorúság jegyében ösztönözték a közérdekű bejelentéseket is: „a' ki pedig ezen határozásoknak és Rendszabásoknak által hágását, meg nem tartását, vagy meg gátlását világosságra hozza ... Jutalomúl a' pénzbéli Törvényes Birságnak egy harmad részét ... meg nyerendi.”

Nyilas Péter

II. NYERS BŐRÖKNEK MEG HATÁROZOTT ÁRA.		fl.	kr.	fl.	kr.
1	Jó Göboly ökör Nyers Bőrnek párja	20			
2	Egy pár kisebb a' vagy söre Ökör bőr	17			
3	Egy pár Öreg Tehén vagy negyedfü Tinó Bőr	14			
4	Egy pár kisebb Tehén vagy harmadfü Tinó Bőr	12			
5	Két esztendő Tinó vagy Uszó bőrnek hármát egy párban számlálván	14			
6	Tavalyi Borjú bőrnek párja	4			
7	Egy pár nagyobb szopos Borjú bőr	2			
8	— pár kisebb detto	1	30		
9	— öreg Ló bőr	2			
10	— kisebb detto	1	30		
11	Egy harmadfü Tsikó bőr	1			
12	Rugott Tsikó bőr	30			
13	Egy Birke kosnak, Urúnek, vagy Öreg Birgének bőre gyapjafűl	1			
14	Gyapjú nélkül öfzel	24			
15	Közönséges Birka bőr gyapjafűl	30			
16	Tok Juh, és Bárány bőr darabja	20			
17	Egy Magyar Kosnak vagy Urúnek bőre gyapjafűl	1	30		
18	Egy Magyar Juhnak bőre gyapjafűl	1	8		
19	Egy vágott Magyar Bárány bőr Husvétől Kis Asszony napig	40			
20	Egy vágott Bárány bőr Subának való	50			
21	Egy fekete bodor Bárány bőr	1	30		
A' Városokban meg döglött Marháknak nyuzásótól, vagy ki vitédtől járó bőre a' Hohér Szolgájnánk oly kötelezés alatt, hogy azokat valamint az ebeket el áni, e' mellett pedig az ollyatén meg nyuzott Marhák Bőreit a' Gazdának vissza adni tartozzon					
		1	15		
III. A' TIMÁROKÉ.		fl.	kr.	fl.	kr.
	Egy pár fényesen Feketére el-készített, és Magyar Tsizmadiáknak való Tehén Bőr	24			
	Egy pár kisebb Tehén, vagy Harmadfü Tinó Bőr Feketére fényesen el-készítve	20			
	Hal Zsirral Feketére el-készített két Esztendő Borjú Bőrnek párja	13			
	Egy kötés Feketére el-készített leg jobb Borjú Bőr, mellyben Tiz darab foglaltatik	26			
	Alább való Bőröknek olly formán el-készítése	16			
	Egy nagy Ökör, vagy nagyobb Tehén Bőrnek Hal Zsirral fényesen való ki-készítéséért	5			
	Egy kisebb Tehén Bőrnek ugyan aképpen való ki-készítéséért	4			
	Egy Hal Zsir nélkül fehérre való ki-készítéséért	2			
IV. A' MAGYAR VARGÁKÉ.		fl.	kr.	fl.	kr.
9	Egy pár Pittling, az az: másfél esztendő Borjú Bőrnek hasonló ki készítéséért	3			
10	Egy pár esztendő Borjú Bőrnek detto ki-készítéséért	2			
11	Szopos Borjú Bőrnek párjától detto	1	30		
12	Egy Ló Bőrnek feketére való ki-készítése	3			
13	— detto Fehérré	2	30		
14	Egy leg-nagyobb Bőrnek fontos Talpnak való ki-készítéséért	10			
15	Killebb Bőrnek hasonló ki-készítéséért	7			
16	Egy iól ki-készített egész fontos Talpnak ára	20			
17	Egy Fél-Fontos Talpnak ára	14			
18	Egy pár ki-metszett fontos Talp	45			
19	Alább való Talp	24			
20	Leg alább való detto	15			
21	Hal Zsirral feketére ki-készített Tehén, vagy Negyedfü Tinó Bőrnek párja, Tsézákra való	20			
22	Öreg Juh, vagy Birka Bőr Szattyánnak tserrel ki készítve	42			
23	Birge Tok Juh Bőr Szattyánnak detto	36			
24	Egy pár közönséges Ökör, és Tehén Szarv	10			
Egy Ökörbőrnek botsorra, vagy talpra való el-készítéséért					
1	— Tehén vagy negyed fü Tinó bőrnek ki-készítése	2	30		
2	— harmad fü Tinó, 's uszó bőrnek detto	1	45		
3	— Ökör vagy nagyobb Tehén bőrnek detto fehérre	2	30		
4	— Kisebb Tehén bőrnek	2			
5	— Tavalyi borjú detto	1			
6	— Ökör vagy nagyobb Tehén bőrnek feketére való készítéséért	3	30		
7	— Kisebb Tehén, vagy Tinó detto	2	30		
8	— Tavalyi borjú	1	30		
9	— Ideji borjú	1			
10	— Öreg ló bőrnek ki készítése feketére	1	48		
11	— Killebb ló bőrnek feketére való készítése	1	15		
12	— Ló bőrnek botsorra való ki készítése	1	15		
13	— Nagyobb Ökör bőr botsorkornak ki készítése	12	30		
14	— Killebb vagy söre ökör bőr	10			
15	— Tehén vagy tinó bőr hasonlóan ki készítve	9			
16	— Egy vagy két esztendő borjú bőr feketére	3			
17	— Tavalyi borjú bőr feketére	3	30		
18	— Kész ló bőr Tsizmadiának való	3	48		
19	— Egy pár Saru első fara	3	30		
20	— detto másodikra	3	15		
	— detto harmadikra	3			
21	Egy pár téli bakants első fara akár saru akár tsizma formára légyen tsinálva	2			
	— detto második fara	1	45		
	— detto harmadikra	1	30		

**Bőrök árjegyzéke a „Munkadíjak 1812. évből” című kiadványban
(A Somogyi-könyvtár gyűjteményéből)**